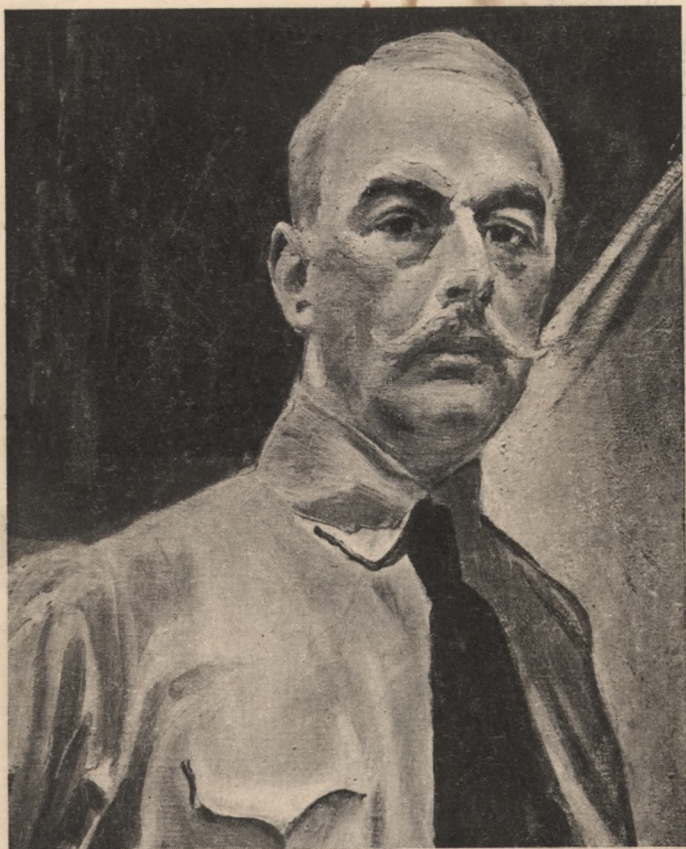

WOJCIECH KOSSAK

LISTOPAD 1936

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ
SZTUK PIĘKNYCH W KRAKOWIE

Kolekcja
Emila Kornasia

WOJCIECH KOSSAK

Kolekcja
Emila Kornasia

WYSTAWA JUBILEUSZOWA

DLA UCZCZENIA 60-LECIA PRACY MALARSKIEJ
WOJCIECHA KOSSAKA

WYDANIE DRUGIE ZMIENIONE

LISTOPAD 1936

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ
SZTUK PIĘKNYCH W KRAKOWIE

CM KEK

332485

Kolekta
Emilia Kozłowska

WYSTAWA JUBILEUSZOWA

DLA UCZCZENIA 60-LECIA PRACY MAJAKOW
WOJCIECHA KOZAKA

WYDANIE DRUGIE ZMIENIONE

LISTOPAD 1936

TOWARZYSTWO PRZYJACIOŃ
SZTUK PIĘKNYCH W KRAKOWIE

DRUKARNIA NARODOWA W KRAKOWIE

Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. D1 nr/201.....
76 5cm

PROTEKTORAT WYSTAWY

Plk. MICHAŁ GNOINSKI, Wojewoda krakowski

J. E. Ks. Metropolita Dr. ADAM SAPIEHA

Gen. JERZY NARBUT-ŁUCZYŃSKI, Dowódca O. K. V.

Dr. MIECZYŚLAW KAPLICKI, Prezydent M. Krakowa

Dr. STANISŁAW WRÓBLEWSKI, Prezes Pol. Akad. Umiej.

FRYDERYK PAUTSCH, Rektor Akad. Sztuk Pięknych

KOMITET HONOROWY OBYWATELSKI

Prof. MICHAŁ BAŚCIK

Dr. EUGENIUSZ BĄCZKOWSKI, Dyr. P. K. O.

Dr. EMIL BOBROWSKI, Senator

Dr. ROMAN BOGDANI, Dyr. K. O. M.

Dr. WINCENTY BOGDANOWSKI, Radca Miejski

Dr. ARNOLD BOLLAND, Dyrektor W. S. H.

Inż. JAN BRZOZOWSKI, Prezes Izby H. P.

EUGENIUSZ BUJAŃSKI, Dyrektor Teatru Miejsk.

Dr. ODO BUJWID, Prof. Uniw.

Dr. KAZIMIERZ BULAS, Konsul Republ. Heileńs.

Dr. KAROL BUNSCH, Prezes Sokoła

STANISŁAW BURTAN, Ławnik

JAN BURZYŃSKI, Architekt

Inż. Dr. ANTONI CIEŚLEWSKI

Dr. BOLESŁAW CZUCHAJOWSKI, Prezes Zw. Strzel.

Inż. ANTONI DĄBKOWICZ, Prezes W. Urz. Górn.

Dr. Jan DĄBROWSKI, Prof. Uniw.

MARIAN DĄBROWSKI, Prezes Twa Przyj. S. P.

MIECZYŚLAW DĄBROWSKI, Redaktor

MARIAN DIENSTL DĄBROWA, Red.

KAZIMIERZ DOBIJA, Dyr. I. K. C.

MIECZYŚLAW DOBIJA, Dyr. I. K. C.

Dr. JERZY DOBRZYCKI, Kierownik Biura Propag.

Ks. Kanonik STANISŁAW DOMASIK
JÓZEF DORAWSKI, Dyrektor K. O. M. K.
Dr. HENRYK DUBELTOWICZ, Dyr. El. Miejs.
Inż. HENRYK DUDEK, Ławnik
Dr. JULIUSZ DUNIKOWSKI, Notariusz
KSAWERY DUNIKOWSKI, Prof. Akad. Szt. P.
STEFANIA DYBOSKA, Art. Mal.
Dr. ROMAN DYBOSKI, Prof. Uniw.
Inż. LUDWIK DYDUCH, Hon. Konsul Król. Węg.
Dr. TADEUSZ DZIURZYŃSKI, Prof. Uniw.
Dr. HENRYK EISELE, Lekarz
Dr. STANISŁAW ESTREICHER, Prof. Uniw.
Dr. TADEUSZ ESTREICHER
STANISŁAW FILIPKIEWICZ, Inżynier
STEFAN FILIPKIEWICZ, Art. mal.
ZUZANNA FISCHEROWA
Dr. JÓZEF FLACH, Prezes Synd. Dzień. Krak.
Dyr. EMERYK FOLKMAN
KAROL FRYCZ, Dyrektor Teatru Miejskiego
Dr. JÓZEF GABRYELSKI, Dziekan Rady Adw.
KAZIMIERZ GALUSIŃSKI, Redaktor
Dr. OTTO GERMAN, Prof. Gimn.
Dr. JAN GLATZEL, Lekarz
Ks. O. GODACZEWSKI, Rektor Koll. OO. Jezuitów
Dr. JAN GOŁĄB, Prezes Zw. Lek. Ub. Społ.
Dr. JAN GRABOWSKI, Nacz. Wydz.
CZESŁAW GRABOWSKI, Komendant O. Pol. P.
TEODOR GROT, Art. mal.
Dr. BRONISŁAW HACKBEIL, Lekarz
EDMUND HARDT, Prezes Koła Pułk. U. L. P.
Mgr. STANISŁAW HERGET, Dyr. Zarz. Miejs.
Generał EMANUEL HOHENAUER
Płk. ALOJZY HORAK, Szef Sztabu O. K. V.
MIESZKO JABŁOŃSKI, Art. mal.
Dr. ROBERT JAHODA-ŻÓŁTOWSKI, Poseł na Sejm
STANISŁAW JANOWSKI, Art. mal.
WŁADYSŁAW JAROCKI, Prof. Akad. Szt. Piękn.
KAZIMIERZ JAROSZ, Inżynier

Dr. ZYGMUNT JARSZYŃSKI, Prezes Pol. Czerw. Krzyża
Dr. KAZIMIERZ JELONEK, Dyr. Kom. P. K. O.
Dr. RUDOLF JĘDRZEJOWSKI, Dyr. Banku Zw. Sp. Z.
Generał WŁADYSŁAW JUNG, Prezes Zw. Of. W. P.
Ks. Dr. JÓZEF KACZMARCZYK, Prof. Uniw.
Dr. STANISŁAW KAŁUSKI, Wicedyr. Okr. P. K. P.
STANISŁAW KAMOCKI, Prof. Ak. Szt. P.
Dr. TADEUSZ KANNENBERG, Nacz. Wydz. Ośw. Z. M.
ALFONS KAPIŃSKI, Art. mal.
Dr. TADEUSZ KELLER, Prof. Uniw.
Dr. MAKSYMILIAN KESLER, Dyr. Banku Handl.
Dr. FRANCISZEK KLEIN
ZYGMUNT KLEMENSIEWICZ, Dyr. Ub. Społ.
Inż. EDWARD KLESZCZYŃSKI, Prezes Izby Roln.
Dr. STANISŁAW KLIMECKI, Wiceprezydent miasta
STANISŁAW KOCHANOWSKI, Dyr. Pow. Kom. K. O.
Dr. STEFAN KOMORNICKI, Prof. Uniw.
Dr. FELIKS KOPERA, Dyr. Muz. Nar.
Dr. STANISŁAW KORCZYŃSKI, Prezes Zw. Leg.
Płk. Dr. BOLESŁAW KOROLEWICZ, Prez. Okr. Zw. Rez.
Dr. MIECZYŚLAW KOSIŃSKI, Lekarz
Dr. MICHAŁ hr. KOSSAKOWSKI, Dyr. Banku Pol.
KAROL KRAMARCZYK, Sekr. Twa Przyj. Szt. Piękn.
Dr. WŁODZIMIERZ KRAUS, Prezes Izby Kontr. P.
Ks. Dr. TAD. POMIAN KRUSZYŃSKI
Dr. ADAM KRZYŻANOWSKI, Prof. Uniw.
MARIAN KRZYŻANOWSKI, Księgarz
WACŁAW KRZYŻANOWSKI, Inż. Architekt
JAN STEF. KUHN, Prezes Pol. Zw. Tur.
Generał MARIAN KUKIEL
Ks. Infulat Dr. JÓZEF KULINOWSKI
Dr. KAZIMIERZ KUMANIECKI, Prof. Uniw.
JÓZEF KURKOWSKI, Prokurator Sądu Ap.
Dr. STANISŁAW KUTRZEBA, Prof. Uniw.
Ks. Rektor MIECZYŚLAW KUZNOWICZ
ZOFIA KWAŚNIEWSKA, Przew. Zw. Harc. Pol.
Dr. MIKOŁAJ KWAŚNIEWSKI, Senator
Dr. ZDZISŁAW KWIECIŃSKI, Radca Miejs.

Dr. JERZY LANGROD, Prof. Uniw.
Dr. JAN LANKAU, Red. „Światowida“
KONSTANTY LASZCZKA, Prof. Ak. Szt. P.
HARRY LAX, Konsul Peruwiański
Inż. ANTONI LEWALSKI, Hon. Konsul
KAZIMIERZ LEWICKI, Dyr. Gimn.
FRANCISZEK LIPIŃSKI, Senator
O. WŁADYSŁAW LOHN, Prowincjał OO. Jezuitów
Dr. STANISŁAW ŁAPIŃSKI, Lekarz
CELINA ŁEPKOWSKA
RÓŻA ŁUBIENSKA, Ławnik
Dr. LEOPOLD MACHARSKI, Kupiec
Dr. BOLESŁAW MACUDZIŃSKI, Dyr. Pol. Zw. Tur.
Płk. FELICJAN MADEYSKI, Komendant Miasta
ZOFIA MAŁASZYŃSKA, Prez. Stow. Rodz. Urz.
Dr. PIOTR MAŁASZYŃSKI, Wicewojewoda Krak.
Dr. STANISŁAW MAZIARSKI, Prorektor U. J.
FRANCISZEK MACZYŃSKI, Architekt
Płk. MEDWICZ, Szef Sądu Wojsk.
JÓZEF MEHOFFER, Prof. Akad. Sztuk Pięk.
Inż. EDWARD MIANOWSKI, Dyrektor Gazowni M.
Inż. HENRYK MIANOWSKI, Dyr. Izby Przem. Handl.
Ks. Dr. KONSTANTY MICHAŁSKI, Prof. Uniw.
Dr. TADEUSZ MIKSIEWICZ, Adwokat
Płk. SZYMON MIODOŃSKI, Szef Intend. O. K. V.
Dr. ADAM MIROCKI, Kupiec
LUDWIK MISKY, Naczel. Wydz. K. O. S. K.
Dr. WOJSŁAW MOŁÉ, Prof. Uniw.
Ks. Kanonik Dr. ANDRZEJ MOLIŃSKI
Gen. BERNARD MOND, Dowódca Garn. Krak.
STANISŁAW MRÓZ, Redaktor
Dr. JÓZEF MUCZKOWSKI, Prezes Tow. Miłośn. Krak.
Por. CZESŁAW NABEL
JÓZEF NAZIMEK, Dyr. Banku Gosp. Kraj.
Ks. Kanonik Dr. JÓZEF NIEMCZYŃSKI
Dr. JULIAN NOWAK, Prof. Uniw.
Dr. ZYGMUNT NOWAKOWSKI, Literat
ZBIGNIEW ODRZYWOLSKI, Inż. Arch.

Dr. TADEUSZ ORZELSKI, Dyr. Wodociągów m.
LUDWIK OSIECKI, Nacz. Wydz. Samorz. Woj.
Dr. WITOLD OSTROWSKI, Prezes T. S. L.
Dr. ALEKSANDER OSZACKI, Prof. Uniw.
BOGUSŁAW PAJOR, Notariusz
Dr. MAREK PELZLING, Ławnik
ADAM PIASECKI, Przemysławiec
IGNACY PIENKOWSKI, Prof. Akad. Sztuk Pięknych
Dr. LUDWIK PIOTROWICZ, Prof. Uniw.
Płk. Dr. TADEUSZ PIOTROWSKI, Dyr. Westy
BOLESŁAW POCHMARSKI, Poseł na Sejm
KAZIMIERZ POCHWALSKI, Prof. Akad. Sztuk Pięknych
Ks. Dr. ADAM PODWIN, Prałat
Inż. TADEUSZ POLACZEK KORNECKI, Dyr. M. Kol. El.
STANISŁAW POPŁAWSKI, Prof. Akad. Sztuk Pięknych
Ks. Dr. KAZIMIERZ PRAŻMOWSKI
WIRGIL PRUSZYŃSKI, Przemysławiec
Dr. RUDOLF RADZYŃSKI, Wiceprezydent Miasta
Dr. BERTOLD RAPPAPORT, Adwokat
Dr. HENRYK RAPPAPORT, Adwokat
Dr. JAN REGUŁA, Wicesekr. Uniw. Jag.
Dr. TADEUSZ ROGALSKI, Prof. Uniw.
PIOTR ROKOSZ, Dyr. Banku Gosp. Kraj.
KAROL ROLLE, Senator
Płk. Dr. EDMUND ROSENHAUCH
Ks. Biskup Dr. STANISŁAW RESPOND
Ks. O. JAN ROSTWOROWSKI, Redaktor
Dr. MICHAŁ hr. ROSTWOROWSKI, Prof. Uniw.
KAROL HUBERT ROSTWOROWSKI, Literat
ANDRZEJ RÓŻYCKI, Radca Miejski
Dr. LUDWIK RUBEL, Redaktor
Dr. KAZIMIERZ RUDNICKI, Prezes Sądu Apelac.
BRONISŁAWA RYCHTER JANOWSKA, Art. mal.
RYSZARD ST. RYSZARD, Dyr. Banku
Dr. MICHAŁ RZADKIEWICZ, Dyr. Izby Skarb.
Dr. STANISŁAW SCHEURING, Prezes Sądu Okr.
Dr. LUDWIK SCHNEIDER, Prezes Tow. Strzel.
Dr. TADEUSZ SEWERYN, Prof. Gimn.

HELENA ŚĘDZIELOWSKA, Prezes Koła Zw. Strzel.
KAZIMIERZ SICHULSKI, Prof. Akad. Sztuk Pięk.
Dr. FELIKS SIEDLECKI, Prof. Uniw.
WŁADYSŁAW SIENKO, Prezes Zarz. Okr. Zw. Naucz. Pol.
Dr. TADEUSZ SINKO, Prof. Uniw.
Dr. ADAM SKĄPSKI, Prof. Ak. Górń.
Dr. JÓZEF SKĄPSKI, Adwokat
Inż. LEON SKARZEŃSKI
Inż. STANISŁAW SKOCZYLAS, Prof. Akad. Górń.
Dr. JERZY SMOLEŃSKI, Prof. Uniw.
Dr. WACŁAW SZPERBER, Redaktor
Plk. ALFRED SPETT, Dyr. Okr. Pocz. i Tel.
PIOTR STACHIEWICZ, Art. mal.
JAN STANKIEWICZ, Redaktor
FELIKS STANKOWSKI, Radca Wojew.
Dr. MACIEJ STARZEWSKI, Prof. Uniw.
Dr. STANISŁAW STEIN, Prezes Izby Notar.
LUDWIK STROJEK, Dyrektor Arch. Miejs.
Dr. WŁADYSŁAW STRYJEŃSKI, Prezes Izby Lek.
JÓZEF STYPIŃSKI, Kurator Okr. Szk. Krak.
Dr. WŁADYSŁAW SZAFER, Rektor Uniw. Jag.
Dr. JAN SZANCENBACH, Dyrektor Szpitala
ADAM SZARSKI, Kupiec
Dr. TADEUSZ SZYDŁOWSKI, Prof. Uniw.
Dr. JÓZEF SZYMANOWICZ, Prof. Uniw.
Ks. Dr. JAN SZYMECZKO, Radca Miejski
JANUSZ KARNISZ ŚMIECHOWSKI, Redaktor
FRYDERYK TADANIER, Inżynier Architekt
Inż. WŁADYSŁAW TAKLIŃSKI, Rektor Akad. Górń.
KAROL hr. TARNOWSKI
Dr. RAFAŁ TAUBENSCHLAG, Prof. Uniw.
NAPOLEON TELZ, Przemysłowiec
EUGENIUSZ TOR, Dyr. Muz. Przem.
Inż. BOGDAN TRETER, Konserwator
EDWARD hr. TYSZKIEWICZ
Prof. HENRYK UZIEMBŁO, Art. mal.
Dr. SZCZĘSNY WACHHOLZ, Prezes Okr. Zw. Of. Rez.
WINCENTY WAJDA, Przemysłowiec

PROJEKT AFISZA DLA MUZEUM WOJSKA

PORTRET P. D.

Dr. FRANCISZEK WALTER, Prof. Uniw.
Dr. JÓZEF WARCHAŁOWSKI, Nacz. Red. „Głosu Narod.“
Dr. MAKSYMILIAN WASSERBERGER, Przemysłowiec
Inż. JULIAN WĄSOWSKI, Dyr. Robót Publ.
WOJCIECH WEISS, Prof. Akad. Szt. Piękn.
WITOLD WIERZCHOWSKI, Inżynier
JAN WIKTOR, Literat
Dr. LUDWIK WILCZYŃSKI, Lekarz
Dr. JÓZEF WINDAKIEWICZ, Prezes Prok. Gen.
BRONISŁAW WINIARZ, Dyr. Pol. Radja
KAZIMIERZ WITKIEWCZ, Dyr. Muz. Przem.
KAROL WITKOWSKI, Dyr. Tow. Wzaj. Ubezp.
Płk. Dpl. ROMAN WITORZENIEC, Zast. D-cy O. K. V.
WINCENTY WODZINOWSKI, Art. mal.
ARTUR WOHL, Bankier
JÓZEF WOJNARSKI, Prof. Akad. Sztuk Pięk.
LUDWIK WOJTYCZKO, Inż. Arch.
ANDRZEJ WOLANIECKI, Starosta Grodzki
Dr. WŁADYSŁAW WOLTER, Prof. Uniw.
Inż. JÓZEF WOŁKANOWSKI, Dyr. Okr. P. K. P.
Dr. ANDRZEJ WOŁOSZYŃSKI, Przemysłowiec
Dr. STANISŁAW ŚWIERZ ZALESKI
Dr. KAZIMIERZ ZAŁUSKI, Wicedyr. Izby Przem. Handl.
WIESŁAW ZARZYCKI, Dyr. Szk. Przem.
Dr. MARCIN ZIELIŃSKI, Prezes Zw. Lek.
ZYGMUNT ZIEMBICKI, Kupiec
STANISŁAW ŻURAWSKI, Art. mal.
WŁADYSŁAW ŻYCHOWICZ, Prezes Filharmonii krak.

PRZEMÓWIENIE
REDAKTORA MARIANA DĄBROWSKIEGO
PREZESA TOW. PRZYJ. SZTUK PIĘKNYCH
NA OTWARCIU WYSTAWY JUBILEUSZOWEJ WOJCIECHA
KOSSAKA W PAŁACU SZTUKI W KRAKOWIE
DNIA 25 PAŹDZIERNIKA 1936.

Czcigodny Mistrzu!

Mam zaszczyt i honor powitać Cię w murach gmachu, który niejednokrotnie był świadkiem radosnych momentów w dziejach rozwoju polskiej sztuki.

W imieniu Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych, które szczeni się honorowym członkostwem Twego wielkiego ojca Juliusza, oraz Twoim — pragnę wyrazić Ci hołd w chwili, gdy mija już 60-letni okres tak chlubnej Twej działalności artystycznej i obywatelskiej.

W sztuce Twej stopił się najszlachetniejszy aliaż: talent, kult bohaterstwa i honoru, oraz miłości Ojczyzny. Motorem Twej gigantycznej pracy malarskiej było przede wszystkim pulsujące nieprzerwanie miłością Ojczyzny serce, które zachwycało się i sławiło to, co jest najgodniejsze malarskiej gloryfikacji, tj. bohaterstwo żołnierza polskiego.

Sztuka Twoja jest szlachetnym ogniwem, wiążącym współczesną epokę artystyczną z twórczością Norblina, Orłowskiego, Michałowskiego, Chełmońskiego i Twego znakomitego Ojca Juliusza, twórcy „Mohorta“. Tę mohortowską opowieść snułeś dalej w swych przepięknych batalistycznych kompozycjach, które będąc porywającą wizją przeszłości, spełniły w dziedzinie malarskiej tę misję, jaką wykonał w dziedzinie literatury Henryk Sienkiewicz.

W twórczości Twej posiadasz najcenniejsze przymioty właściwe wielkim artystom. Są nimi: bujna własna indywidualność, wielki talent, artystyczny temperament i stara rasa. Tradycyjne, szlacheckie umiłowanie konia polskiego i wojaczki wyodrębniły Twoją twórczość i podniosły do tych wielkich walorów, które ugruntowały Twe imię artystyczne, oraz wszechświatową sławę.

Wybrałeś jeden z najtrudniejszych działów malarstwa, to jest batalistykę, której nie można się nauczyć, podobnie jak bohaterstwa!

Wychowany w najwznioślejszych ojcowskich tradycjach służyłeś przez całe życie swą sztuką Ojczyźnie!

Dzieła Twe jak „Wspomnienia młodości“, „Racławice“, „Olszynka“, „Somosierra“ — nie są dla nas historycznymi pojęciami, lecz dzięki Twemu wielkiemu talentowi stały się szczerymi, głębokimi przeżyciami wewnętrznymi milionów Polaków!

Czar Twych plastycznych wizji podbił duszę rodaków!

Sławiąc w przepięknych kompozycjach malarskich męstwo Bartosza Głowackiego czy gen. Sowińskiego, lub napoleońskich wiarusów, zasiewałeś od lat w dusze młodzieży trzech pokoleń posiew kultu bohaterstwa i miłości Ojczyzny. Budziłeś z uspienia sumienie polskie do walki z przemocą, a sztuka Twoja stała się znakomitym duchowym przysposobieniem obywateli polskich, przyczyniając się sprawie dokonania mobilizacji wszystkich sił Narodu do walki o Niepodległość, skoro wybiła historyczna godzina na zegarze dziejowym.

W dobie niewoli tworzyłeś epopeje malarskie, sławiące przeszłość. Gdy zaś nad krajem naszym rozpostarł się zmar-twychwstały Orzeł Polski, umiałeś najwznioślejsz, radować się

w swej sztuce zwycięstwem sprawy. Stałeś się gloryfikatorem żołnierza Polski współczesnej.

W jak wnikliwy i głęboki sposób, umiałeś dojrzeć w niebieskich oczach anemicznych dzieci, obrońców Lwowa, urok dzieciństwa i dojrzałość bohaterstwa!

Jak bardzo pełne są życia i prawdy historycznej Twe przedstawienia walk stoczonych przez Legiony, jak potężnie, mocą swego talentu oddałeś rozmach szarży rokitniańskiej i bohaterstwo tylu bitew, stoczonych w obronie naszego kraju przed bolszewickim najeżdżcą, przez naszych dzielnych żołnierzy!

Z najmniejszego Twego obrazka, promieniają przemile uczucia miłości ludu polskiego. To też nic dziwnego, iż dzieła Twe zbłądziły pod strzechy i nie masz dziś domu polskiego, w którym by nie znalazła się bodaj reprodukcja jednego z Twych wielkich dzieł, wychowujących już trzecie pokolenie młodzieży.

Światowa Twoja sława stała się nie tylko Twoją chlubą, ale i dumą całego Narodu! Dziś mimo 60-ciu lat bezustannych porywów, entuzjasmów i dokonanej gigantycznej pracy, posiadasz w swych oczach ten sam odblask młodzieńczej siły, który miałeś w okresie malowania „Racławic“...

W życiu Twoim i twórczości artystycznej nie było rozdźwięku. Malowałeś zawsze to, co ukochałeś i co było pożyteczne dla społeczeństwa. W czasach niewoli, gdy jeszcze nie posiadaliśmy swoich ambasadorów, Ty godnie reprezentowałeś wśród obcych nie tylko naszą sztukę i kulturę, ale i honor Narodu!

Historia nie zapomni Ci nigdy faktu, iż gdy możny Twój dawny protektor cesarz Wilhelm II w osławionej malborskiej mowie, znieważył nasz Naród, Ty rzuciłeś mu rę-

FRAGMENT „KRWAWEJ NIEDZIELI“

PORTRET POR. Z.

BITWA POD RASZYNEM

SZKIC DO PORTRETU

kawicę i wyzwanie, nie bacząc na utratę zaszczytów, zamówień i materialnych korzyści. Buńczucznie opuściłeś ofiarowany Ci zamek cesarski w Monbijou, aby natychmiast wytoczyć walkę i wykazać istotne oblicze „pruskiego ducha“, przez namalowanie cyklu obrazów, pod tym tytułem, cyklu, który poruszył nie tylko opinię polską, ale i opinię świata!

Walkę wygrałeś i stoisz dziś wśród nas w chlubie i chwale, jako jeden z najbardziej zasłużonych artystów-malarzy Niepodległej Rzeczypospolitej, w czasie, gdy Twój przeciwnik spędza niesławny koniec żywota na wygnaniu.

Kraków ponad inne miasta Rzeczypospolitej winien Ci swą wdzięczność za to, żeś pracował przez długie lata w rodzinnym gnieździe, założonym tu przed 80-ciu laty przez protoplastę dynastii, Juliusza Kossaka.

Zarówno Twój wielki ojciec, jak i Ty, przyczyniliście się swym talentem do wślawienia naszego grodu, oraz rozwoju naszego Towarzystwa. Dziś z całego serca życzę Ci — a wyrażam zapewne wolę setek tysięcy wielbicieli Twojej sztuki — abyś jak najdłużej radował oczy i serca nasze swą potężną sztuką i cieszył się jak najdłużej miłością całego Narodu. Żyj i maluj jak najdłużej ad maiorem artis Poloniae gloriam!

ODPOWIEDŹ WOJCIECHA KOSSAKA

JWP. Wojewodo, Dostojne Panie i Panowie.

W katalogu wystawy pozwoliłem sobie przytoczyć parę głosów prasy obcej. Niech mi wolno będzie przytoczyć tu dziś ustęp z „Berliner Volkszeitung“ z 29 marca 1935 r.: „W połowie przeszłego stulecia wybuchnął płomień narodowego poczucia. Po podziale Polski malarstwo przede wszyst-

kim czuje się powołane do tego, aby dla pozbawionych ojczyzny duchową Polskę ponad wszystkie granice zaborów zachować, tęsknotę za nią budzić i święty ogień podniecać. I dopięli swego zadania zapalem, który dziś nas jeszcze porywa. Matejko, Kossak, Chelmoński, Malczewski są tutaj na czele. Są klasykami sztuki polskiej a wybór ich prac stanowi słuszne jądro tej wystawy.“

Geniusz Matejki otworzył zgnębionemu narodowi majestat królewski Rzeczypospolitej, mój ojciec zaś jej glorię rycerską. Matejko w swej wielkości pozostał sam. Wielki Hetman Juliusz Kossak wychował sobie godnych namiestników i rotmistrzów, bo Brandt z rozhukanymi kozakami i lisowczykami, to jego uczeń. Jego uczniowie również Grotter i Gieryski ze szarą biedotą styczniowego powstania. Rozwadowski, Gembarzewski, Rosen, to epepeja napoleońska i Królestwo Kongresowe, wreszcie ja z siermiężną armią Kościuszki.

Gdy po moim ojcu i jego namiestników śmierć zabrała, ja objąłem komendę tej duchowej armii.

Armia ta „in effigie“ zwyciężała stale, krzepiąc ducha Narodu, pobiła pesymizm, oportunizm i zobojętnienie, a zdobyła krociovą armię adherentów i legiony wolontariuszów.

Niech by tylko moi trębacze zagrali, zwołując na apel, tych wszystkich, których sztuka kossakowska zrobiła żołnierzami — zaroiliby się w Krakowie od pułkowników i rotmistrzów. Bo tak, jak nasz Wielki Marszałek i oni wszyscy w moim żołnierzu odnajdują siebie samych. Gdyby w tej dla mnie wielkiej chwili, dokonanego w służbie narodowej życia — moi żołnierze nie byli malowani, to bym im rozkazał, Dostojni Panowie, sprezentować broń, bić w bębny i Marsz generalny trąbić za te słowa Waszego uznania!

GŁOSY PRASY ZAGRANICZNEJ

„Daily Mail“ 18 nov. 1905

„A work that will attract all London“. There is at the Graves Gallery a colossal canvas by the polish painter Albert Kossak, which should and undoubtedly will attract all London as it has drawn all Vienna, until it was transferred to its present quarters. The horrors of „Red Sunday“ are too fresh in everybodys mind to need recapitulating, and it is enough to say that mr. Kossaks picture about 600 square feet of canvas brings the terrible scene before our eyes without any melodramatic exaggeration, — grimly impressive and painted with an amount of breath and ease that it is astonishing. The moment chosen is immediately after the firing of the murderous volley when the dragoons are charging the defenceless crowd headed by the dignified figure of Father Gapon. In the background glittering in the winter sun is the Winter Palace, and the sky, a thin blue overhead changes further back into greyish rose colour, suggestive of intense cold and threatening snow. Everything in the enormous picture is homogenous, and that is perhaps the greatest triumph in a picture measuring thirty feet in length. There is no piecework, and the artist has never lost sight of the general effect. The terrified crowd, the dead and wounded, the fiercely charging dragoons, are admirably grouped, and the picture is one that

„Daily Mail“ 18 nov. 1905

„Dzieło, które cały Londyn przyciągnie“. W galerii Graves wystawiono olbrzymi obraz polskiego malarza, który bez wątpienia przyciągnie cały Londyn, jak to było w Wiedniu zanim się znalazł tutaj. Zanadto świeżo mamy w pamięci ohydę, „Krwawej Niedzieli“ aby o niej rozprawiać, dość powiedzieć, że olbrzymi obraz p. Kossaka mierzący około 600 stóp kwadr. stawia nam przed oczy tę straszną chwilę bez cienia melodramatycznego patosu, o ponurym nastroju, a namalowaną ze zdumiewającym zasobem rozmachu. Jest to chwila, gdy natychmiast po morderczej salwie piechoty, dragoni szarżują na bezbronny tłum, któremu przewodzi asceetyczna postać Gapon. W dali oświetlony zimowym słońcem Pałac Zimowy, blado seledynowe od góry niebo przechodzi w szaro-różowe tony tchnące mrozem i zadymką. Wszystko w tym ogromnym obrazie jest jednolite, i to jest może największym zwycięstwem na płótnie trzydziestu stóp długości. Nie ma tu taniach efektów, a autor na chwilę nie traci z oczu celu, którym jest dla niego wrażenie ogólne. Ogarnięty paniką tłum, ranni i zabici, z wściekłością szarżujący dragoni skomponowani świetnie, cały obraz badać można jak najdokładniej i żadnego braku nie znaleźć.

can be carefully studied in every detail and not be wanting.

„Standart“ 18/II 1905

A marvelously realistic painting. It shows with vivid force the scene of slaughter in front of the Winter-Palace, St. Petersburg on January 22 last, when a crowd of unarmed citizens, headed by Father Gapon in the hope of seeing the Czar and laying their grievances before him, were shot down by the foot-guards and charged by Cossacks. There is wonderful life and vigour in the figures, and the various expressions on the faces of the terrified populace are depicted with the highest skill and a brush that is harrowing. The quick and cruel movement of the mounted Cossacks rendered with living force and the whole work is impressive from its lack of the theatricalness. Seldom has a picture dealing with such a number of figures been treated with such artistic success. As a composition it has rare qualities which add no little to its impressiveness.

„Liverpool Daily“ 1905, 19/II

...the picture is filled with figures nearly all of them typical and instinctive... rarely has artist succeeded in conveying so vivid an impression of such horrible and tumultous scene...

„Observer“ 1905 20/II

...every figure, every detail is so carefully modelled that the daring brushwork which is revealed at closer examination comes as complet surprise...

„Berliner Volks-Zeitung“ 29. III. 1935

Ausstellung polnischer Kunst

„Standart“ 18/II 1905

Bajecznie realistyczny obraz ...pokazuje nam z żywotną siłą chwilę rzezi przed pałacem Zimowym w Petersburgu 22 stycznia gdy tłumy bezbronne z O. Gaponem na czele szły z nadzieją zobaczenia cara i przedłożenia mu swoich krzywd, ale zostały zdzięsiątkowane salwą piechoty i porąbane przez dragonów gwardii. Niesłychane w nim życie i siła w figurach, różne wyrazy w twarzach oszalałego przerażeniem tłumy oddane z najwyższym talentem i techniką porównującą. Pęd i zacieklność jeźdźców oddana z żywą siłą a całe dzieło robi wrażenie przez zupełny brak teatralnego patosu. Rzadko dzieło operujące taką masą figur osiągnęło podobny sukces. Potęgują to wrażenie niezwykle zalety całej tej kompozycji.

„Liverpool Daily“ 1905, 19/II

...obraz jest przepelniony figurami, prawie wszystkie w typie i psychologii prawdziwe... rzadko kiedy udało się artyście wywrzeć tak żywe wrażenie wywołaniem tak tragicznej ciżby.

„Observer“ 1905 20/II

...każda postać, każdy szczegół tak jest starannie wymodelowany, że gdy się zobaczy z bliska tę śmiałą technikę, jest się zdumionym...

„Berliner Volks-Zeitung“ 29 Marca 1935

...w połowie przeszłego stulecia wybuchnął płomień narodowego samopoczucia. Po podziale Polski, malarstwo przede wszystkim czu-

PORTRET PANI Z.

PORTRET EDWARDA HR KRASIŃSKIEGO

...in der mitte des vorigen Jahrhunderts flammte dann das politische Bekenntnis auf. Nach der Teilung Polens fühlt die Malerei an erster Stelle sich berufen, den Heimatslosen ein geistiges Vaterland zu erhalten und über alle Grenzen hinweg Sehnsucht zu entfachen und das heilige Feuer zu schützen. Sie hat diese Aufgabe mit einer Inbrunst, erfüllt die uns heute noch ergreift. Matejko, Kossak, Chelmoński, Malczewski sind für diese Richtung entscheidend. Sie sind die Klassiker der Polnischen Malerei und eine Auslese ihrer Werke bildet mit Recht den Kern dieser Schau...

„Berliner Herold“ 1. IV. 1935

...in dieser Hinsicht sind die historischen oder erzählenden Bilder der jüngsten Zeit, die das nationale durch die Elemente des heimischen erneuern, besonders aufschlussreich. Das grosse Bild „König Stefan Batory nach der Schlacht bei Pskow“ ist das monumentalste Historienbild, die kleineren wie etwa die Bilder von Kossak Wojciech „Nach der Schlacht bei Borodino“ und Malczewski Jacek „Auf Etappe in Sibirien“ sind eindringlicher, weil das epische Geschehen darin durch Ausdruckwerte (Abgekämpftheit der Krieger, scheues Entsetzen der Pferde, verzweifelte, gequälte Gesichter) unterstützt wird...

„Gazette des beaux arts“ février 1923

L'exposition du cercle de l'Union artistique (les Épatants) tiré du compte rendu par Luc Olivier Merson. „...Kossak dont le métier est aussi séduisant qu'énergique expose le portrait d'un général anglais“...

je się powołanym do tego, aby dla pozbawionych ojczyzny, duchową Polskę ponad wszystkie granice zaborów zachować, tęsknotę za Nią budzić i święty ogień podniecać. I dopiełi swojego zadania z zapalem, który nas dziś jeszcze porywa. Matejko, Kossak, Chelmoński, Malczewski są tutaj na czele. Są klasykami sztuki polskiej, a wybór ich prac stanowi słusznie jądro tej wystawy.

„Berliner Herold“ 1. IV. 1935

...z tego względu przemawiają do nas szczególnie obrazy historyczne i anegdotyczne ostatniej doby, które pierwiastek narodowy podnoszą tłem ojczystym. Wielki obraz Matejki „Batory pod Pskowem“ jest ostatnim słowem monumentalnego malarstwa, ale inne mniejszych rozmiarów jak Kossaka Wojciecha „Po bitwie pod Borodino“ i Jacka Malczewskiego „Na etapie“ wnikają w nas głębiej, bo epiczna strona danego faktu podniesioną jest walorami wyrazu (wynędniali żołnierze, oszalałe przerażeniem konie, udręczone twarze)...

Luty 1923

Wystawa klubu „Union artistique“ ...urywek ze sprawozdania przez Łukasza Olivier Merson. „Kossak, którego technika jest równie porywająca jak energiczna wystawia portret angielskiego generała“.

W Y K A Z D Z I E Ł

1. AUTOPORTRET W MUNDURZE JED-
NOROCZNEGO W SŁUŻBIE AU-
STRIACKIEJ. 1878 olejny
2. WSPOMNIENIE Z LAT DZIECIN-
NYCH. 1891 olejny
3. KRES. KOŃ ZABITY. 1895 olejny
4. KRWAWA NIEDZIELA W PETERS-
BURGU. 1905 olejny
5. MOJE CÓRKI (MARJA JASNORZEW-
SKA I MAGDALENA SAMOZWANIEC).
1910 olejny
6. BITWA POD MONTMIRAIL. 1907 olejny
7. DUCH PRUSKI. KRZYŻACY olejny
8. APOTEOZA. 1909 olejny
9. SZKIC DO PORTRETU HR. BAWO-
ROWSKIEJ. 1912 olejny
10. PORTRET PANI M. Z. 1913 olejny
11. BITWA POD RASZYNEM. 1913 olejny
12. PORTRET E. MŁYNARSKIEGO. 1920 olejny
13. SZKIC DO PORTRETU PANA B. 1920 olejny
14. WOJNA ŚWIATOWA. 1922 olejny

15. GENERAL CARTON DE VIART. 1923	olejny
16. STUDIUM PRACZKI. 1925	olejny
17. CZWARTAK.	olejny
18. SZKIC DO PORTRETU MRS. U.	olejny
19. HR. KWILECKI W DROHOJEWIE. 1926	olejny
20. PORTRET PANI M.	olejny
21. SZKIC DO PORTRETU HR. A. P. 1930	olejny
22. PORTRET POR. ZANDBANGA. 1931	olejny
23. SZKIC DO „BITWY POD GRUNWALDEM“. 1931	olejny
24. Z OBRONY LWOWA. 1931	olejny
25. PORTRET EDWARDA HR. KRASIŃSKIEGO, ORDYNATA. 1931	olejny
26. PORTRET PANI MARTY KARWICKIEJ. 1931	olejny
27. PORTRET PANI D.	olejny
28. PROJEKT NA AFISZ MUZEUM WOJSKA. 1934	olejny
29. PORTRET PŁK. HR. P.	olejny
30. DZIEŃ ŚWIĘTA KAWALERII W KRAKOWIE. 1934	olejny
31. SZKIC DO ŚWIĘTA KAWALERII POLSKIEJ. 1934	olejny
32. WIZJA ŻOŁNIERZY K. O. P. 1935	olejny
33. TRYPTYK — WIZJA WOJSKA POLSKIEGO. 1936	olejny

34. SZKIC PORTRETOWY HR. A. TYSZ-
KIEWICZA. 1936 olejny
35. W ROCZNICĘ 29 LISTOPADA. 1920 olejny
36. FRAGMENT PANORAMY „BITWA
POD PIRAMIDAMI“. 1926 olejny
37. W DZIEŃ ŚWIĘTA KAWALERII. 1934 olejny
38. STUDIUM. 1932 olejny
39. WIDZIANE NA FRONCIE. 1923 olejny
40. KAZIMIERZ HR. OSIECIMSKI-CZAP-
SKI. 1926 olejny
41. Z MOICH WSPOMNIEŃ WOJEN-
NYCH. 1915 olejny
42. PORTRET PANI Z. olejny
43. PORTRET PANNY Z. olejny
44. NIE UJDIOSZ SUKINSYN! 1909 olejny
45. SZKIC DO PORTRETU KS. METRO-
POLITY SAPIEHY olejny
46. PORTRET PANI STARZEWSKIEJ olejny
47. PORTRET HR. WODZICKIEGO olejny
48. ZAMILKŁA BATERIA olejny
49. KOŚCIUSZKO POD RACŁAWICAMI olejny
50. KIRCHHOLM olejny
51. CHORĄGIEW PANCERNA olejny
52. OBRONA TORUNIA olejny
53. WACHLARZ olejny
54. OLSZYŃKA olejny

55. KS. JÓZEF PONIATOWSKI	olejny
56. KOŚCIUSZKO	olejny
57. Z POD BEREZYN	olejny
58. PORTRET DR JAHODY-ŻÓŁTOWSKIEGO	olejny
59. PORTRET KS. O.	olejny
60. PORTRET ZOFII KOSSAK SZCZUCKIEJ	olejny
61. COWBOY	olejny

S T U D I A I S Z K I C E

62. WIATRAK. 1925
63. LAS WE WRZEŚNI. 1926
64. HARRIMAN. 1927
65. HARRIMAN MARY. 1927
66. SZKIC PASTUSZKI. 1927
67. KASZTANKI NA SZOSIE. 1928
68. BERT. 1928
69. MISS B. NEIL. 1929
70. PEJZAŻ. 1929
71. BIELANY. 1930
72. MRS. CALHOIN. 1930
73. HILUŚ. 1930
74. DZIKÓW. 1930
75. STARA WIERZBA (BALICE). 1931
76. BIELANY. WISŁA. 1931
77. ZGIERZ. 1931
78. STARE WIERZBY WE WRZEŚNI
79. ZIMA W TATRACH
80. OBIDOWA. 1931
81. ZŁA MATKA. 1932

82. MARYSINEK.
83. STARE WIERZBY (BALICE). 1934
84. JESIEŃ (CHĘCINY). 1934
85. STODOŁA. 1935
86. SIWA SZKAPA SPĘTANA. 1935
87. PEJZAŻ (BRZOZA). 1935
88. KONIE TEŚCIA MALITY. 1935
89. SZPAK JURKA. 1936
90. KOŃ W DRODZE. 1936
91. MS. D. 1927
92. MR. HOUSE. 1927
93. SZKIC PASTUSZKA. 1927
94. STARE SZOPY. MIĘDZYRZEC
95. STODOŁA NA KARTOFLISKU
96. WIERZBY WE WRZEŚNI
97. BIELANY POD WARSZAWĄ
98. LAS W KONSTANCINIE
99. CHAŁUPY. 1934
100. LAS
101. POLE BITWY NAD SOMMĄ (LE RAVIN DE LA MORT). 1918

102. POLE BITWY W SZAMPANII (SUCRERIE DE
DAMPIERRE). 1918
103. SNOPKI
104. KOŃ NA ŁĄCE
105. ZAPRZĄG
106. STUDIUM Z JURATY I.
107. STUDIUM Z JURATY II.
108. TRĘBACZ

100
Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

CM KEK 332485

000-332485-00-0

